



Av. Hamit TIRYAKI
İş Hukuku Uzmanı

İŞVERENİN TRAFİK-İŞ KAZASINDAN KAYNAKLI SORUMLULUĞU

I-GİRİŞ

Karayolları Trafik Kanununda, trafik kazası “Karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma ve zararlı sonuçlanmış olan olaydır.” şeklinde tanımlanmıştır. Trafik kazaları genellikle hiç beklenmedik bir şekilde meydana gelen, can ve mal kaybına yol açan olaylardır.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre “iş kazası”nın tanımı şu şekilde yapılabilir: İşçinin işveren tarafından verilen işi, işyerinde veya görevli olarak gönderildiği yerde yaptığı sırada ya da işverence sağlanan taşıtla işin ifa edileceği yere götürülüp getirilme esnasında bedence ve ruhça bir zarara uğraması veya ölmesidir.

İşverenler, çalıştırdıkları işçilerinin işten dolayı yaptıkları trafik kazalarından da sorumludurlar. Trafik kazalarından sorumlu olanlar çok kere birden fazladır. Kazaya karışan her bir aracın işleteni, sürücüsü ve sigortacısı vardır.

4857 sayılı İş Kanununun 2 nci maddesinin, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 11 inci maddesinin 2 nci fıkralarına, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 3 üncü maddesinin h bendine göre, “araçlar” da işyerine dahildir. Kendi özel otosu ile işyerine gitmekte iken trafik kazası geçiren davacının uğradığı olayın iş kazası olarak kabulü isabetsizdir¹.

Trafik-iş kazası, “işveren tarafından verilen işin, bir motorlu taşıtın kullanılmasını veya taşıtı kullanana yardım edilmesini gerektirmesi ya da işin yapılacağı yere işveren tarafından sağlanan taşıtla götürülüp getirilme veya iş gereği yolculuk yapılması sırasında işçinin geçirdiği kaza” olarak tanımlanabilir². Bir kazanın trafik iş kazası mı trafik kazası mı yoksa iş kazası mı olduğunu ayırmada aracın karayolu üzerinde hareket halinde olması en önemli ayırıcı unsurdur.

II.İŞVERENLERİN TRAFİK-İŞ KAZASINDAN KAYNAKLI SORUMLULUĞUNUN ESASLARI

2.1. Zarara Sebebiyet Verenlerin Müteselsil Sorumlu Olduğu

Türk Borçlar Kanunu madde 61’e göre “birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır”. Örneğin, işyerinin personel

¹ Yrg. 21. HD’nin 28.06.2001 tarih ve E.2001/4592, K. 2001/5149 sayılı kararı.

² Çelik Ahmet ÇELİK, Trafik İş Kazaları, Ankara 2019, s. 59.

taşıma işini üstlenen taşıma şirketinin şoförü kaza yapmış, başka bir araçla çarpışmış; bu kazada araçta yolcu olarak bulunan işçilerden biri veya birkaçı yaralanmışsa sorumlular: İşveren - personel taşıma işini üstlenen şirket - servin aracının şoförü ve aracın trafik sigortasını yapan sigorta şirkettir³. Poliçede belirtilen limit oranında zorunlu trafik sigortacısı, zarar görene karşı maddi zararlarda müteselsil sorumludurlar⁴. Manevi tazminat, mali sorumluluk sigorta poliçesi kapsamı dışındadır.

2.2. İşveren Sorumluluğunun, Kusursuz Sorumluluk Kapsamında Olduğu

2918 Sayılı Kanununun 85 inci maddesinde araç maliki ve işletenin, Türk Borçlar Kanunu'nun 66 ncı maddesinde ise adam çalıştırmanın sorumluluğu düzenlenmiştir. Her iki halde de yani gerek araç maliki ve işletenin ve gerekse istihdam edenin sorumluluğunun kusura dayalı sorumluluk olmadığı, işletenin sürücüsünün istihdam edenin de çalıştırdığı kişinin zarar doğurucu eylemlerinden sorumlu olacakları ortadadır⁵. Kısaca işverenin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur.

2.3. İşverenin Trafik-İş Kazasından Kaynaklı Sorumluluktan Kurtulabilmesi

İşleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur.

a) Mücbir Neden

Maddeyi biraz daha açarsak; kaza mücbir bir nedenden (önceden göz önüne alınmasına ve bunun sonucu olarak ortadan kaldırılmasına olanak bulunmayan, dış etkenlerden kaynaklanan yangın, deprem, savaş, sel... gibi olaylar) kaynaklanmışsa, işverenin sorumluluğuna gidilemeyecektir.

Mücbir sebep sayılan olayın, araç dışında bir olay olması özelliğine “mücbir sebebin hariciliği” unsuru denilmekte olup, araç direksiyonunun kopması, fren patlaması, sürücünün bayılması, uyuması gibi olaylar mücbir sebep değildir⁶. Sürücünün ani ölümü, kendini kaybetmesi, uyuklaması gibi olaylar da aracın işletilmesine yabancı olan olaylardan değildir⁷. Bu itibarla, araç sürücüsünün seyir halinde iken ölümü sonrası meydana gelen trafik kazası nedeniyle oluşan zararlardan işleten sorumlu olup, kazanın mücbir sebepten kaynaklandığı savunmasında bulunamayacaktır⁸.

Bu durumda, davacı sigorta şirketinin trafik kazasında yaralanan sigortalısı için sağlık sigorta poliçesi kapsamında ödemek zorunda kaldığı tedavi giderlerini tazmin etmesi için işletene rücu etme hakkı bulunduğundan, benzer gerekçe içeren direnme kararı usul ve yasaya uygundur.

b) Sigortalının Kusuru

İşçinin doğrudan kendi kusurunun iş kazasının meydana gelmesinde etkili olması durumunda, işverenin sorumluluğunun illiyet bağının kesilmesi nedeniyle daraldığı vey çok

³ ÇELİK, age, s.61.

⁴ 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 91 inci maddesinde, işletenlerin, sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunlu kılınmıştır. Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına göre sigorta şirketinin sorumlu tutulması için olayın karayolunda ya da karayolu sayılan yerde olması gerekir.

⁵ Yrg. 21. HD'nin 23.03.2014 tarihli ve E. 2014/20986, K. 2015/5902 sayılı kararı.

⁶ Selahattin Sulhi TEKİNAY, Sermet AKMAN, Halûk BURCUOĞLU, Atilla ALTOP, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s.539.

⁷ Haluk TANDOĞAN, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Ankara 1981, s.247.

⁸ Yrg. HGK'nun 20.03.2013 tarihli ve E. 2012/11-1096, K. 2013/382 sayılı kararı.

ağır kusur (%100) hallerinde tamamen ortadan kalktığı kabul edilir⁹. Nitekim Türk Borçlar Kanununa göre de, *zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir*(madde 52).

c) Üçüncü Kişilerin Kusuru

İşverenin sorumluluğunu ortadan kaldıran hallerden biri 3. kişinin veya kişilerin tam kusurunun bulunması halidir. 3. kişinin eylemi işyeri koşulları ile ilgili illiyet bağı kestigiinden, işverenin sorumluluğuna gidilmemektedir¹⁰. Sorumluluğa gidilebilmesi için gerekli olan illiyet bağı kesildiği durumlarda, işletenin hukuki sorumluluğunu üstlenen zorunlu mali sorumluluk sigortacısının sorumluluğuna da gidilemez¹¹.

d) Kaçınılmazlık

Kaçınılmazlık (kötü tesadüf); hukuksal ve teknik anlamda, fennen önlenmesi mümkün bulunmayan başka bir anlatımla, işverence mevzuatın öngördüğü tüm önlemlerin alınmış olduğu koşullarda dahi önlenmesi mümkün bulunmayan durum ve sonuçları ifade eder. İş kazası olaylarında kaçınılmazlık veya kötü tesadüften bahsedebilmek için işçi ve işverenin olayın olmaması için alabilecekleri tüm önlemleri aldıktan sonra işin doğası gereği kendiliğinden veya doğa güçleri gibi beklenmeyen etkiler sebebiyle ortaya çıkan birtakım olumsuzlukların bulunması gerekir. Kısacası kaçınılmazlık işin doğasından kaynaklanır. Önlenemez ve beklenmedik olaydır. Önlem almak suretiyle önüne geçilebilecek olaylarda kaçınılmazlıktan söz edilemez¹².

Kaçınılmazlık sonucu oluşan iş kazalarında işçinin işverenden daha güçsüz olması, işçiyi koruma ve sosyal devlet ilkesi gibi nedenler karşısında işverene daha fazla sorumluluk verilmesi hakkaniyet gereğidir. Nitekim Yargıtay böyle bir durumda işverene %60, işçiye %40 oranında sorumluluk vermiştir. Kaçınılmazlık oranında da sorumluluktan yüzde oranında indirim yapılmaktadır. Yasanın kaçınılmazlık indirimini yasakladığı durumlarda zarardan bu nedenle indirim yoluna gidilemez. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 86 ncı maddesi hükmü gözetildiğinde kaçınılmazlığın sorumluluğu daraltma işlevi olmadığı açıkça görülmektedir¹³.

III. SONUÇ

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri başlıklı maddelerinden 49 uncu maddesi kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür, hükmünü düzenlemişti. Dolayısıyla işverenlerin trafik-iş kazasından kaynaklı sorumlulukları kural olarak her zaman vardır.

Trafik-iş kazasından söz edilebilmesi için, işleteni veya teşebbüs sahibi işveren olan motorlu bir aracın (veya makinanın) karayollarında karıştığı bir trafik kazasında işverenin sigortalı işçisinin ruhsal veya bedensel bir zarara uğraması veya ölmüş olması gerekir¹⁴. İşverenin sorumluluğu yönünden nedensellik bağı, 3. kişinin tam kusuruyla kesilmişse (KTK md. 86/1), kaza geçiren işçiye SGK tarafından gelir bağlanmakla birlikte ayrıca işverenden

⁹ Mesut BALCI, İş Kazasından Doğan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, Ankara 2018, s. 534.

¹⁰ BALCI, age, 548.

¹¹ Yrg. HGK'nun 13.11.2013 tarihli ve E. 2013/17-72, K.2013/1558 sayılı kararı.

¹² Yrg. 21. HD'nin 09.09.2013 tarihli ve E. 2012/23248, K. 2013/15551 sayılı kararı.

¹³ GÜNEREN, age, s. 1041.

¹⁴ Ali GÜNEREN, İş Kazası ve Meslek Hastalığından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, Ankara 2020, s. 1036.

tazminat istenemeyecektir¹⁵. Trafik-iř kazası mücbir nedenle ya da zarar görenin ya da üçüncü bir kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini işveren ispatlayabilirse, sorumluluktan kurtulacaktır.

¹⁵ ÇELİK, age, s. 74.